32 ste jaargang nr. 6 december 1980

DE NIJDAMSTRA TYNGE

PERIODIEK VOOR DE GESLACHTEN NIJDAM, NIEUWDAM, VLEER, WIJNIA

NIJDAMSTRA

Orgaan der Nijdamstra-Stichting

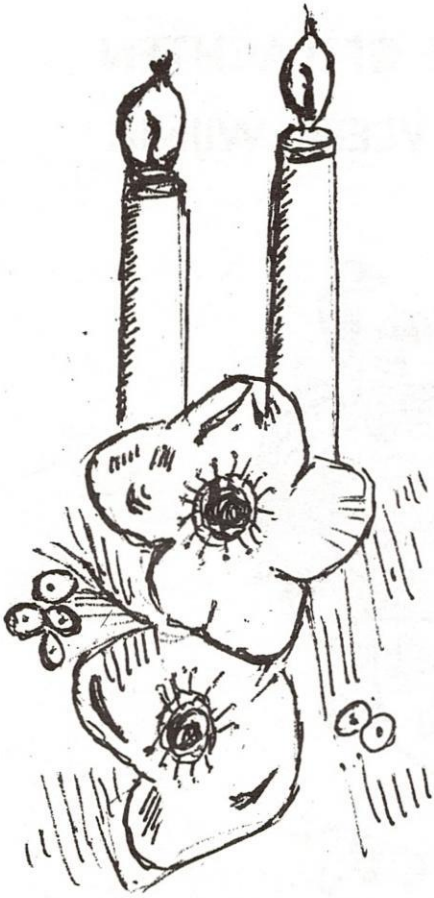

HET BESTUUR

VAN DE

WIJDAMSTRA-STICHTING

WENST ALLE

NICHTEN EN NEVEN

EEN

GEZEGEND KERSTFEEST

EN EEN

VOORSPOEDIG 1981

KERSTFEEST

Wij leven in een konsumptie-maatschappij.
Daar is onze ekonomie op gebaseerd. Er is geen verzadigingspunt.
Steeds nieuwe beloften worden gekreëerd.
Het is de jongste generatie van vandaag die het leven bedreigd zien.
Toen we bezig waren de 80-jarige oorlog uit te vechten - in de 16e eeuw dus - werd de aarde bewoond door ongeveer 375 miljoen mensen. Op het ogenblik wordt onze planeet bewoond door acht maal zoveel, meer dan drie miljard.
En het merkwaardigste: die drie miljard mensen, produceren maar liefst 500 maal zoveel als onze vaderen uit 1600.
Maar wie alleen maar voor zijn dagelijks brood leeft en veel er op, voor zijn huis, zijn boot, zijn auto, zijn vakantie, wie alleen maar leeft om te konsumeren, sterft aan overvoeding. Het is vreemd dat we iets anders met meer verwachten.
Bij elke politieke verkiezing komen de partijen met beloften. De partijen gaan samen een regering vormen en daartoe laat men bijna alle schone beloften vallen.
We konsumeren: eten, drinken, meubelen, tv-shows, vakantiereizen.Tot ineens de kreet geslaakt wordt; leven we dáár dan voor?
En dan komt de maand december, waarin we gedenken, dat Jezus Christus in onze samenleving kwam en ons de weg wees, naar een hoger doel, waartoe God de mens geschapen had.
Marcus, de evangelist, vertelt ons dat dit het was wat Jezus te zeggen had, toen hij door Palestina trok.
De tijd is vervuld, het Koninkrijk Gods is nabij gekomen. Het is de kern van zijn prediking. Dit is een goed bericht. Een nieuwe wereldorde zou zich baan breken. Gerechtigheid zou het kenmerk zijn van zijn heerschappij. Nog is gerechtigheid verre. Het verlangen is bij velen inmiddels tot doffe berusting geworden. Dan komt Hij, die zegt: „het is zover". Gods heerschappij is aangebroken. Weliswaar nog in een beginfase.
Wij vieren deze maand het Kerstfeest. Het is werkelijkheid geworden. Jezus is gekomen! In zijn komst wordt het zichtbaar. In zijn leven is het terrein waar God mag en kan heersen.
Hij doet wat God gedaan wil hebben. Hij spreekt wat God gesproken wil hebben. Hebt vertrouwen in wat Christus begonnen is en voltooid zal worden.
En laat dit vertrouwen de drijfveer zijn u aan de heerschappij van Christus uit te leveren.
Wij worden opgeroepen! Het is Kerst!

Twee coupletten
van het
Nijdamstra-lied

Sybout Nijdam

Uit de schemer van 't verleden
Loopt een lijn, een lichtend spoor,
Schakels vormend met het heden:
Nijdamstra de eeuwen door.
Deze onverbreekb're keten
Is symbool van trouw en kracht
Bindt ons samen en wij weten
Ons vereend met 't voorgeslacht.

Waar omringd door groene greiden
Op de vruchtb're Friese grond,
Sedert overoude tijden
Fier de kloeke state stond,
Daar was 't erf van Nijdam's zonen.
Veel geslachten gingen heen,
Maar hun geest bleef in ons wonen:
In Nijdamstra zijn wij één!

ACHTEROM ZIEN - NAAR DE TOEKOMST.

Als u dit leest, is het het jaar 1980 bijna voorbij. Op oudejaarsavond zien we even achterom en wij moeten van onszelf bekennen, dat wij veel dingen verkeerd hebben gedaan. Maar dan luiden de klokken het nieuwe jaar in.
Nieuwjaar! Veel heil en zegen!
Oudejaarsavond zien we achterom.
Nieuwjaarsmorgen zien we naar de toekomst.
Nu nog iets over de Nijdamstra-stichting in het algemeen.
Het is oudejaarsavond; ik zie achterom.
In het afgelopen jaar, zijn er vele familie-leden ons door de dood ontnomen. Ik verwijs in dit verband even naar de geregeld terugkerende mededelingen in ons familie-blad. Voor hen de achtergeblevenen wens ik kracht om het leed te dragen.
Maar dan is het ook Nieuwjaarsmorgen!
Wij allen hebben een taak tegenover onze nichten en neven.
We zijn één grote familie.
Onze familie-vereniging heeft in 1980 een gestadige groei ondergaan.
Daar zijn we dankbaar voor!
Het vele werk dat toch gedaan moet worden, wordt hierdoor lichter.
Daarom een beroep op u allen:
Laat ons de Nijdamstra-stichting sterk maken.

KONTRIBUTIE-VERHOGING.

Dat dit eens zou moeten gebeuren lag nogal voor de hand. Ondanks dat is het Bestuur hiertoe node overgaan. Het is allerminst de bedoeling winst te maken. Hoewel de bestuursleden het vele werk pro Deo doen worden de bijkomende kosten als maar hoger.
Papier bijvoorbeeld is in één jaar 25% duurder geworden. Door stijging der lonen werden de drukkosten hoger, terwijl de P.T.T. op dit gebied niet achterblijft. Het gevolg hiervan is, dat de kosten voor orgaan plus verzendkosten per persoon al hoger uitkomen dan die twaalf gulden kontributie.
Hoewel niet veel, zijn er buiten dat nu eenmaal ook andere kosten.
Dat een en ander zolang zonder kontributie-verhoging gerund kon worden danken wij aan de leden, die over de gehele linie iets extra's overmaakten.
Voor deze kategorie vormt deze verhoging geen enkel probeem en voor de overigen zullen vier gulden meer per jaar ook geen enkel probleem opleveren.
Drie dubbeltjes per week kontributie voor een familievereniging is in de tegenwoordige tijd bepaald geen offer. Niemand behoeft zich te weerhouden meer als voornoemd bedrag over te maken. Ik heb dan ook het volste vertrouwen, dat deze noodzakelijke verhoging voor niemand een bezwaar zal zijn en zie bijgesloten acceptgirokaart met evenveel vertrouwen van u tegemoet.

De Penningmeester.

MEDEDELING VAN DE PENNINGMEESTER.

Wanneer op de acceptgiro-kaart uw giro- of banknummer niet is vermeld en u uw betalingen over een giro- of bankrekening laat lopen, verzoek ik u vriendelijk het betreffende nummer hierop duidelijk in te vullen.
Op de meeste kaarten heb ik een of ander reeds vermeld, daar ik van gedane betalingen deze gegevens regelmatig in mijn administratie heb overgenomen maar van betalingen via de Central Bankgiro wordt men niet veel wijzer van welke rekening de betaling plaats vond.
Bij voorbaat dank!

De Penningmeester.

BESTUURSVERGADERING OP 31 OKTOBER 1980 TE LEEUWARDEN, t.h.v. DE VOORZITTER.

Behoudens de voorzitter en ondergetekende, aan leden aanwezig de dames: Nijdam-Smit en de Vries-Draaisma.
Heer Wijnia was verhinder i.v.m. griep.
Het enige punt, waarom het ging was bespreking van de toe te passen verhoging der kontributie per 1 januari 1981. Na wat wikken en wegen kwamen we overeen de jaarkontributie op f. 16,– te stellen.
Een cursus-aanbod van de P.B.N.A. genealogie betreffende, werd zonder meer afgewezen. Ondergetekende neemt dergelijke kosten toch wel voor eigen rekening!
De voorzitter staat nu eenmaal sceptisch tegen het doen van uitgaven, omdat we ons leven lang alles pro Deo gedaan hebben. Wat te besteden „TIJD" betreft is dat geen enkel bezwaar, maar aan mijn funktie zijn nu eenmaal kosten verbonden en dat heeft m.i. grenzen.
Mevrouw Nijdam-Smit merkte op, dat ik f. 2,– per week reiskostenvergoeding kreeg, wat neerkomt op amper 1½ liter benzine, waarop ik repliceerde, dat ik mijn auto wel voor privé-doeleinden en niet voor de stichting aangeschaft heb. Met 't al heeft het mij al vele honderden guldens gekost, wat nu resulteert in ons reservefonds.
Ik ben niet van plan er nog meer geld in te steken, waarop de voorzitter tot slot voorstelde zijn werkzaamheden thuis te willen ruilen met de mijne buitenshuis.
Weliswaar EEN VRIENDELIJK AANBOD!!! Een overdenking waard.
Als men zelf 35 jaar ervaring heeft, voorzie ik grote moeilijkheden met deze wisseling van funkties.
Dienen we hiermede wel het belang van onze Stichting, vraag ik mij af.

Gedaan te Leeuwarden, 31 oktober 1980.

C. v.d. Schoot
secr.

FAMILIE-BERICHTEN

Dat de Bestuursleden er niet jonger op worden bleek uit een mededeling van Mevrouw H. Nijdam-Smit, die 26 juli j.l. 45 jaar met A. Nijdam het lief en leed des levens gedeeld had. Altijd baas boven baas liet de penningmeester weten, daar hij met zijn vrouw 15 mei j.l. hun 50-jarig huwelijk met kinderen en kleinkinderen mocht herdenken.

U, Vader danken wij. U gaf er ons een kindje bij. Het is nog hulpeloos en klein. Wij zullen er heel goed voor zijn. Wilt U het zegenen, o Heer. Zodat het opgroeit tot Uw eer. Dankbaar en blij zijn wij met de geboorte van onze dochter en mijn zusje IDA THERESIA,wij noemen haar THERESA.
Duco van Straaten, Ida C. van Straaten-Nijdam, Benno.
Franeker, 23 oktober 1980, Raadhuisplein 10.

Woensdag 8 oktober a.s. is het 25 jaar geleden dat onze ouders SIEGER ZUIDERVELD EN AALTJE ZUIDERVELD-NIJDAM in het huwelijk zijn getreden. Eelde, oktober 1980 Hooiweg 6, Ubel en Lisenka, Roelof en Joanne Janny en Jan.

Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zoude geen kwaad vrezen want Gij zijt met mij; uw stok en staf die vertroosten mij, Ps. 23: 4 onber.
Heden behaagde het de Heere, op Zijn tijd uit ons midden weg te nemen, voor ons geheel onverwacht, mijn geliefde vrouw, en onze lieve zorgzame moeder AFKE SCHILSTRA, echtgenote van Wilhelmus van de Langemheen op de leeftijd van 75 jaar.
Putten: W. van Langemheen, Villecroze (Frankrijk): F. Tanis-Nijdam en J.J.C. Tanis, Putten, 21 september 1980, Stenenkamerseweg 5.

Diep bedroefd maar dankbaar voor wat hij voor ons heeft betekend, geven wij kennis dat op de leeftijd van 65 jaar onverwacht van ons is heengegaan mijn lieve man, onze zorgzame pappie en opa WILLEM BAREND BUISMAN, Psalm 42, Groningen, 1 oktober 1980, Merwedestraat 92, S. Buisman-Nijdam.

Geheel onverwacht is van ons heengegaan onze lieve oom, oud-oom en zwager HENDRIK NIJDAM in de ouderdom van 80 jaar, Eelderwolde, 1 oktober 1980 Groningerweg 72, A.J. Nijdam-Makken, S. Boersma-Nijdam, A. Boersma en Anna, Horst: H. Schrage-Nijdam, J. Schrage en Elisabeth.

Na een ernstige, doch kortstondige ziekte is van ons heengegaan mijn lieve man, onze lieve vader en opa AREND JAN NIJDAM op de leeftijd van bijna 71 jaar, Groningen, 13 oktober 1980, Geraniumhof 4, A. Nijdam-Rosien, J. Nijdam, K. Nijdam-Wiekel, Gerda, Gerard, Paul en Antoinette.

Overgenomen uit de Franeker Courant.

KONINKLIJKE ONDERSCHEIDING VOOR ORGANIST JELLE NIJDAM

Franeker - In een met gemeenteleden, vrienden, kennissen en belangstellenden gevulde Christelijke Gereformeerde kerk aan de Zuiderkade, werd woensdagavond onze stadgenoot de heer Jelle Nijdam gehuldigd. Vijftig jaar lang heeft hij zich ingezet als organist van deze kerk, terwijl hij ook in de funktie van dirigent en docent, en als lid van koren en muziekkorpsen zijn sporen in de muziek verdiende. Die muziek, die buiten werktijden zijn leven beheerste en dat nog doet, is er de oorzaak van geweest dat een koninklijke onderscheiding hem ten deel viel. De eremedaille in de orde van Oranje Nassau werd hem opgespeld door burgemeester Pop.
De feestelijke bijeenkomst die ter ere van de heer Nijdam was georganiseerd, werd geleid door de predikant van de Christelijk Gereformeerde Kerk, ds. Ruiter. Na zijn openingswoord dat hij wijdde aan de begeleidende taak van een organist om de samenzang in zo goed mogelijke banen te leiden, sprak burgemeester Pop de jubilaris toe. „ In onze stad hebben we een muzikaal volkje en er zijn een aantal mensen die je op dat gebied altijd weer tegenkomt. De heer Nijdam is daar één van. Ik heb gelezen dat u al vanaf uw 10e jaar blokfluit speelt en misschien bestaat die blokfluit zelfs nogwel. U bent lid geweest van muziekkorpsen, heeft de dirigeerstok gehanteerd bij diverse koren, waaronder Looft den Heer in Achlum, en vele orgellessen gegeven aan jonge mensen. U hebt uw muzikale gave met veel geduld op uw leerlingen overgebracht en naar ik hoorde hebt u in de vijftig jaar dat u in deze kerk organist bent, 6 dominees en 6 kosters versleten. Bovendien wil ik nog wijzen op uw vriendschap met de heer Yme Visser, die de muziek tot zijn beroep maakte en die net als u tot de steunpilaren van muzikaal Franeker behoort". Verder vroeg de heer Pop zich af wie in de kerk belangrijker was, de predikant of de organist. „Hij geeft immers in de kerk de toon aan en wanneer hij niet op tijd alle registers opentrekt, staat de dominee met een mond vol tanden".
Hierop werd de Koninklijke Onderscheiding tevoorschijn gehaald en door burgemeester Pop op het revers van de jubilaris gespeld.
Opnieuw nam toen ds. Ruiter het woord, nu namens de kerkeraad en hij onderstreepte de opvatting van de heer Pop dat de positie van de organist een hele belangrijke is. „Helaas kan ik u geen onderscheiding geven, want die kent de kerk niet, maar wel willen wij u danken voor de inzet waarmee u al die jaren het orgel hebt bespeeld. Ik duik niet in de geschiedenis, want daar ziet en hoort u straks nog wel meer over, wel wil ik ingaan op de voorbereidende taak die u als organist heeft op het zingen ter ere van God, een taak die ongetwijfeld vaak een inspannende was en niet altijd eenvoudig, omdat u te maken had met mensen die niet allemaal even muzikaal waren. Hetgeen u zei en deed zal u niet altijd door iedereen in dank zijn afgenomen en uw positie daarboven achter het

orgel was die van een isolement. Soms zult u gespeeld hebben omdat u niet van de toetsen kon afblijven, een andere keer was u er misschien helemaal niet voor in de stemming, maar misschien voelde u het ook wel als een roeping, een dienstbaar zijn aan de lofzangen. Uw vrouw heeft u vaak aan anderen moeten afstaan omdat uw muzikale leven tijdrovend was en ik betrek haar dan ook graag in de gelukwensen", luidde in grote lijnen zijn betoog.
De jubileumcommissie bood daarop Jelle Nijdam een cadeau aan, bestaande uit een diaprojektor, een scherm en een projektietafel en sprak de hoop uit dat het vertonen van dia's een hobby zou worden die hem vaker thuis hield.
Zang bij monde van een broer en een neef van de heer Nijdam en het gezamenlijk zingen van alle aanwezigen luisterde de feestelijke gebeurtenis op, aangevuld met een diaserie in het teken van het leven van Jelle Nijdam en een cabaretachtig lied gezongen en op een elektronisch orgel begeleid door drie leden van de vrouwenvereniging. Daarna volgde een toespraak van een afgevaardigde van het zangkoor uit Achlum, waarmee de jubilaris zo lang heeft samengewerkt en sprak de heer Yme Visser zijn oude vriend toe. Tenslotte betrad de heer Nijdam zelf het preekgestoelte en dankte de aanwezigen voor de fantastische avond die hem was aangeboden.

GENEALOGIE.

X - 1816 - JACOB TJIPKES WIJNIA, geb. 21.09.1904 te Workum, ongehuwd.
SCHWEIZER te Wüschheim über Euskirchen (D),
ZOON VAN FOEKE SIJBRENS WIJNIA EN KLASKE LOLKES VAN DER WAL.

X - 1820 A - SIJBREN FOEKES WIJNIA, van beroep kapitein ener bootdienst, geb. 30.09.1884 te Oosterlittens, overl. 24.03.1930 te Warga, trouwde 14.11. 1908 in Leeuwarderadeel met: FROUKJE VISFER, geb. 27.04.1887 te Leeuwarden, overl. 22.08.1972 aldaar, dochter van Augustina Geerstruida Visfer. (Froukje Visfer hertrouwde 6.06.1942 met EELKE HEMRICA, Warga.)
Kinderen:

FOEKE SIJBRENS	geb. 5.10.1909 te Huizum, volgt.
AUGUSTINA GEERTRUIDA	geb. 7.05.1921 te Warga, trouwde 7.09.1945 te Grouw met: HENDRIK DE VRIES, Rijkspolitie te Laren (Gld.), geb. 3.01.1917 te Wartena, zoon van Siebe de Vries en Wietske Swart.

KINDEREN VAN GERRIT JOHANNES WIJNIA EN HOTSKE HOTZES STRA.
X - 1821 - JOHANNES GERRITS WIJNIA, van beroep ?, geb. 24.08.1879 te IJsbrechtum, huwde 24.04.1902 in Haskerland met:

I. CORNELIA JAGER, geb. 25.05.1879 te Nieuweschoot, overl. 14.01.1903 te Kuinre, dochter van ?.

Hij hertrouwde: 14.08.1905 in Doniawerstal met:

II. AKKE CORNELIS DIJKSTRA, geb. 23.07. 1874 te Langweer, overl. ? dochter van ?

Kinderen:

GERRIT JOHANNES	geb. 3.05.1906 te Snikzwaag, volgt.
CORNELIS JOHANNES	geb. 3.05.1906 te Snikzwaag, volgt.
HOTSKE	geb. 7.01.1912 te Snikzwaag.

X - 1823 - CORNELIS GERRITS WIJNIA. (Nadere gegevens nog onbekend)

KINDEREN VAN RUURD GERRITS WIJNIA EN HISKE JANS ALGERA.

X - 1826 - JAN RUURDS WIJNIA, van beroep boer, geb. 10.06.1878 te Lutkewierum, overl. 25.07.1965 te Gauw, huwde op 17.09.1904 te ? met: MEINTJE RINTJES LANDMAN, geb. 12.10.1874 te ?, overl. 2.12.1966 te Sneek, dochter van Rintje Landman en Jantje van der Gaast.

Kinderen:

HISKE	geb. 5.11.1910 te Gauw, overl. 25.10.1965 te Oppenhuizen, was gehuwd met HARMEN SCHRAA te Oppenhuizen.
JANTJE	geb. ? in Scharnegoutum, overl. ? te Sneek, huwde 14.11.1929 in Wymbritseradeel met DOEDE VAN DER WAL, geb. 18.07.1894 te Molkwerum.

X - 1830 A - GERRIT RUURDS WIJNIA, geb. 30.04.1886 te Lutkewierum, vertrok in 1910 naar Afrika, aldaar gehuwd.

X - 1830 B - JELGER RUURDS WIJNIA, van beroep veehouder, geb. 22.09. 1888 te Lutkewierum, overl. 9.07.1970 te Hitsum, trouwde 14.05.1919 te Wommels met: AKKE ALBERTS ALGERA, geb. 3.03.1896 te Oosterlittens, overl. ?, dochter van Albert Jans Algera en Antje Palsma.

Kinderen:

RUURD GERRIT JELGERS	geb. 18.07.1922 te Edens, volgt.
ANTJE	geb. 13.02.1926 te Edens, huwde ARJEN DE BOER te Arum.
ALBERT JAN JELGERS	geb. 12.01.1937 te Hitsum, volgt.

KINDEREN VAN WIJTZE ABMA NIJDAM EN (II) JOHANNA LOLKEMA.

- X - 1832 - LOLKE WIJTZES NIJDAM, handelaar in comestibles, geb. 9.02. 1875 te Bolsward, overl. 25.11.1941 te Putten, trouwde 29.08.1903 in Bols-

ward met HARMKE RUNIA, geb. 4.03.1881 te Bolsward, overl. 6.02.1959 te Alkmaar, dochter van Hendrik Runia en Jiskjen Lamminga.
Kinderen:

HENDRIK LOLKES	geb. 26.09.1904 te Haarlem, volgt.
JOHANNA HARMINA	geb. 20.03.1911 te Haarlem, huwde HENDRIK VAN GOOL, Alkmaar.
JISKJEN	geb. 12.07.1913 te Haarlem, huwde GERRIE RIPHAGEN, Pretoria (Zd.Afr.)

- X - 1833 - WIJTZE WIJTZES NIJDAM, kleermaker, geb. 2.02.1878 te Bolsward, overl. 12.06.1966 te Haarlem, trouwde 23.05.1906 te Bolsward met: GEERTRUIDA LAFFRA, geb. 5.01.1875 te Bolsward, overl. 27.12.1950 te Haarlem, dochter van?
Kinderen:

JOHANNA	geb. 4.05.1907 te Haarlem, ongehuwd.
WIBO WIJTZES	geb. 14.04.1911 te Haarlem, volgt.
WIETZE WIJTZES	geb. 19.01.1913 te Haarlem, volgt.
ELISABETH	geb. 21.02.1914 te Haarlem,
LEO WIJTZES	geb. 26.06.1915 te Haarlem, volgt.

- X - 1834 - JAN WIJTZES NIJDAM, van beroep ?, geb. 15.04.1880 te Bolsward, overl. ? te Bolsward, trouwde ? te Bolsward met:FROUKJE Eekma.
Eén zoon:

LOLKE	geb. 22.10.1912 te Bolsward, volgt.

KINDEREN VAN CORNELIS LUITZENS NIJDAM EN GOOITSCHE SPEELMAN.

- X - 1840 - LUITZEN CORNELIS NIJDAM, van beroep timmerman/aannemer, geb. 14.06.1863 te IJlst, overl. 20.12.1946 te Sneek, trouwde 13.03.1887 te Sneek met: AUKJE JENTJES BLAUW, geb. 10.11.1863 te Sneek, overl. 2.05.1929 aldaar, dochter van Jentje Alles Blauw en Antje Aukes Kappenburg.
Kinderen:

GOOITSKE	geb. 14.06.1887 te Sneek, overl. 13.10.1963 aldaar.
JENTJE LUITZENS	geb. 30.07.1888 te Sneek, volgt (vertrok 6.05.1910 naar Zaandam).
CORNELIS LUITZENS	geb. 9.06.1890 te Sneek, volgt.
ANNA	geb. 16.09.1891 te Sneek, huwde REINT VAN LUNSEN, Den Haag.

- X - 1842 - IJPE CORNELIS NIJDAM, van beroep ?, geb. 16.12.1868 te Sneek, overl. ?, huwde ? met ULBETJE BATSTRA, (1876 - 1956) dochter van Klaas Yntes Batstra en Baukje Annes Rypkema. (Welke kleinzoon helpt mij aan meerdere gegevens?)

C.S.

VERRASSENDE ERVARINGEN MET EEN KLEINE TUINVIJVER

Jan Tanis en Fopje Tanis-Nijdam - Villecroze.

Wie in een vallei van de Provençaalse kalkbergen een tuin wil aanleggen dient er rekening mee te houden dat dit een zeer bewerkelijke zaak is. De grond bestaat uit bijzondere zware, kalkhoudende leem, bij droogte steenhard en bij nattigheid taai en plakkerig als de beste lijmsoorten. Deze bodem is geweldig vruchtbaar, maar als men er bloemen en groenten op wil kweken moet men er rekening mee houden dat de onkruiden er nog beter op gedijen en veel sneller naar boven schieten in dit klimaat dan in Nederland. Kortom, een tuin vereist enorm veel onderhoud en we hebben kennissen die er elf van de twaalf maanden handen vol werk aan hebben, zelfs als ze gebruik maken van moderne machines. Dat lokte ons niet aan, want wij wilden veel tijd hebben om van de wilde natuur te genieten en we besloten dus ons terrein van 1700m^2 in te richten als een gazon met wat verspreide subtropische struiken en boompjes, zoals oleander, blauwe regen, tamarisk, eucalyptus, gekweekte kamperfoelie, Weigela, Yucca, een paar altijd groene hagen van Pittosporum en Marjolein en een rij blaue cipressen; langs het hek zetten we nog een paar rozen-van-Jericho en Clematis en we sloten de rij af met enkele vuurdoorns, een roodbloeiende brem en een Judasboom. Bij al die planten moesten we rekening houden met de winterse nachtvorsten en daarom zochten we variëteiten uit die daartegen bestand waren. Alleen langs ons terras legden we een border aan, waarvoor we in hoofdzaak aantrekkelijk wilde planten aanvoerden uit de hogere bergen en uit andere streken die we bezochten tot in Catalonië toe. En achter het huis ruimden we een plaatsje in voor het kweken van keukenkruiden, altijd handig voor gebruik in Franse gerechten. Voor 90% was dit tuinontwerp het werk van Fop die op dit gebied ook in Nederland al haar sporen verdiend had en het geheel eiste niet meer dan gemiddeld een dag per week onderhoud. Mijn eigen bijdrage bestond uit het inrichten van een betonnen vijvertje midden in de grasmat. Het was mijn bedoeling daarvan een aantrekkelijke drink-en baadplaats voor volgels van te maken. Ik gaf dus onze aannemer opdracht deze vijver te voorzien van een zeer ondiepe rand met niet meer dan 1 tot 1½cm. water ten gerieve van deze vogels. De aannemer interpreteerde het daarvoor door mij gemaakte schetsje verkeerd en helaas had ik geen gelegenheid het werk op de voet te volgen, zodat het water boven de rand minstens een decimeter hoog stond, ongeschikt voor de kleine zangvogels. Jammer, want stilstaand zoet water is hier bijzonder schaars en bij een goede constructie zou de vijver voor vogels een trekpleister van belang geworden zijn. In het eerste jaar hadden we trouwens ook nogal wat last van lekkage, zodat het plasje, waarvan we zoveel verwachting hadden niet veel meer was dan een armzalig modderpoeltje, ook al omdat er bij hevige regens veel slib van het toen nog kale omliggende terrein inspoelde. Maar in 1979 wisten we de meeste tekortkomingen te corrigeren. Het omliggende gazon hield nu het slib

vast en bovendien versierden we de vijverrand met grote stenen die in deze omgeving te kust en te keur te verzamelen zijn. Als vogelvijver was deze waterpartij weliswaar grotendeels mislukt, alleen in de trektijden zien we wat kwikstaarten enz. aan de oever, maar de natuur heeft altijd verrassingen in petto. Door het toevoegen van waterplanten werd de biologische samenstelling van het geheel verbeterd en het mileu werd zo geschikt voor een aantal diersoorten die we er in eerste instantie verwacht hadden. Spontaan werd het water bevolkt door een keur van waterinsekten, die aangetrokken werden door de nieuwe ecologische (= combinatie van milieufaktoren) situatie. Aanvankelijk was er in het water, afkomstig uit onze beek en van de waterleiding, geen levend wezen te bespeuren, maar de insekten bemerkten al gauw dat er voor hen onder de slechts enkele vierkante meters wateroppervlakte uiterst gunstige mogelijkheden lagen. Dit waren in de eerste plaats waterkevers en -wantsen (waaronder het bekende bootsmannetje of ruggezwemmer die inderdaad met de buikzijde naar boven zwemt) die bij nacht rondvliegen en door de geur naar gunstige plaatsen aangetrokken worden. Maar de meest imponerende insekten waren de libellen die in vele soorten op het water afkwamen en op de planten hun eieren afzetten. Deze fraaie dieren verlevendigen de omgeving ten zeerste, doordat ze zeer goed en snel vliegen en gewoonlijk fraai gekleurd zijn. Al in het vroege voorjaar verschijnen de eerste en als het zonnig is zie je ze daarna het hele jaar door bij de vijver, tot in december of januari toe. We hebben al minstens zeven soorten gezien, variërend van de slanke blauwe waterjuffertjes en een wat grotere rode soort tot de flink uit de kluiten gewassen 'glazenwassers' die een bleekblauw, geel of groen lichaam hebben. Het meest spectaculair waren echter onze ervaringen met de boomkikkers. Een boomkikker wordt niet groter dan 5 cm. en bezit het vermogen van kleur te kunnen veranderen. Meestal is hij echter grasgroen en omdat hij, zoals de naam al aangeeft, overwegend in bomen leeft is het erg moeilijk er eentje te ontdekken als hij op een boomblad zit. Ook in Oostelijk Nederland komen boomkikkers voor, maar die zijn een beetje anders getekend en maken een heel ander geluid. Als je de Zuid-Franse soort voor het eerst hoort denk je minstens te doen te hebben met een dier ter grootte van een halfwas varken, zo geweldig is zijn gekwaak. Vorig jaar zat er af en toe eens eentje in onze border en zelfs in onze kamer. Maar dit jaar hadden we een ware boomkikkerexplosie; ze bleken ontdekt te hebben dat onze vijver ideaal voor hen was en vanaf april kwamen de mannetjes daar massaal op af om er hun kwaakconcerten te houden. Die beginnen in de schemering en duren, vooral in de eerste tijd, de hele nacht voort. Fop was dadelijk zo enthousiast dat ze speciaal studie ging maken van deze leuke amfibieën. Zij ontdekte dat de meeste overdag in de iepebomen of het struikgewas langs ons beekje zaten. Ze lieten dan niets van zich horen, maar zodra de zon op het punt stond onder te gaan hoorde je het eerste aarzelende gekwaak van een 'voorzanger'. Meteen daarna volgde het antwoord van zijn makkers, en spoedig daarna begon de trek naar de vijver. Fop ontdekte dat deze dieren, die uitstekend kunnen springen,

zwemmen en klimmen (zelfs tegen loodrechte glaswanden op, hun voetjes zuigen zich daaraan vast), uit de bomen omlaag sprongen en dan door het gazon naar de vijver hipten. Daar begon het gekwaak pas goed, want iedere kikker probeerde aan de oever een vast plaatsje voor zichzelf te reserveren. Het werd al spoedig duidelijk dat sommige exemplaren daarin beter slaagden dan andere, evenals bij de mensen was er een duidelijk verschil tussen zelfbewuste en sterke, en zwakkere timide 'persoonlijkheden'. De hele ceremonie inclusief het oorverdovende 'gezang' was erop gericht de wijfjes aan te lokken. Geen gemakkelijke opgaaf, want de mannetjes zijn veel talrijker dan de wijfjes en bovendien zijn die laatsten meestal uitgesproken onverschillig. Bij het licht van een paar gaslampen (Want het hele toneelstuk speelt zich af in het pikkedonker) ontdekte Fop soms slechts één vrouwtje op het totaal van negen mannetjes. Het gevolg was dat sommige mannetjes zich nachten achtereen schor schreeuwden zonder een vrouwtje te kunnen verleiden met hem 'in zee' d.w.z. de vijver in te gaan om na de paring de eieren af te zetten. Ondanks deze energieverspilling kwamen er toch resultaten: een heleboel klomjes dril met eieren, zo maar los in het water of vastgekleefd aan waterplanten. De eigeren waren bolrond en voor de helft donker en de andere helft licht grijzig geel. Daarin kon je al na een paar dagen de ontwikkeling van de larven zien beginnen en de eersten kwamen na 12 dagen uit. In totaal moeten er in de loop van drie maanden duizenden eieren zijn geweest, maar nu blijkt weer eens dat de natuur vaak allerminst economisch te werk gaat. Want het water zat vol met de inmiddels uit hun eieren gekropen libellelarven en de al genoemde kevers en ruggezwemmers en dat zijn zonder uitzondering geduchte rovers die speciaal de kikkervisjes als een uitgelezen delicatesse beschouwen. We zagen dan ook dat die 'dikkopjes' als sneeuw voor de zon verdwenen en besloten er zo'n zestig uit de vijver te vissen en in een aquariumbakje op te kweken. Het bleek dat dit uitstekend ging toen ik eenmaal ontdekte wat ze graag lustten. In de natuur leven ze van algen, maar die had ik niet in voorraad. Ik voerde ze dus met fijn gemaakt, half verrot slablad en met stukjes kattevoer (brokjes van onze Siamese kat). Vooral dat laatste bleek een vondst: de kikkervissen smulden ervan en ze groeiden als kool. En we zijn erin geslaagd ze alle zestig groot te brengen tot aan hun metamorfose tot kikker: met alle vier de poten en nog wel een staart die echter spoedig daarna ook verdwijnt. Als ze eenmaal zover zijn moeten ze het land op kunnen, want hun kieuwen veranderen dan in longen en in een aquarium zouden ze verdrinken. In de vijver hadden ondanks alle belagers toch ook nog enkele larven kans gezien echte kikkers te worden, wel een pover resultaat voor vier maanden kwaken en alles wat daarbij hoort. Nu is het maar de vraag hoe al onze kweekkikkers de winter doorkomen. Als ze die overleven en onze vijver in trek blijft is ons leed volgend jaar niet te overzien. Want met de negen kwakers die we nu hadden kon je elkaar op ons terras al niet verstaan en stel je voor dat er door al dat kattevoer in het nieuwe seizoen beesten tussen zitten die gaan miauwen als onze kat. . . . Wat bij de kikkerconcerten nog opviel was dat ze niet alleen di-

rect invielen als één dier zijn gekwaak begon, maar dat ze ook af en toe plotseling, als op het teken van een dirigent, tegelijk ophielden. Ook konden ze aan de gang gebracht worden door andere geluiden. In een van mijn boeken stond dat een tikkende schrijfmachine hen kon inspireren, maar het bleek dat muziek nog stimulerender werkte, vooral ritmische muziek, zoals oude jazz. Tegen eind juli werden de kikkers veel minder aktief en begin augustus hoorden we hun laatste schuchtere gekwaak. Ik heb een geluidsopname op de cassette-recorder van ze gemaakt voor het geval we in de lange winteravonden eens heimwee naar hen krijgen. Maar het vijverhaal is hiermee nog niet afgesloten. De meest talrijke insekten die het wateroppervlak bezochten waren namelijk niet de libellen, maar de veldwespen. Deze komen in Nederland maar heel zelden en dan nog uitsluitend in Zuid-Limburg voor. Hun tekening en kleur komt sterk overeen met die van de in Nederland maar al te bekende wespen die zo verzot zijn op zoetigheid in in sommige zomers een plaag kunnen worden voor mensen die zitten te picknicken of rustig op een terrasje een glaasje limonade willen drinken. De veldwespen zijn wat trager in hun doen en laten en steken minder vlug; hun lichaam is iets langer dan dat van de gewone wesp en er zitten wat meer vouwen in hun vleugels (plooiwespen). Zo zijn er nog meer verschillen, waardoor de onderzoekers hun een andere wetenschappelijke naam (Polistes) gegeven hebben dan de drie bekendste Nederlandse soorten (Vespa media, Vespa germanica, de Duitse wesp en Vespa crabro, de veel grotere en lang niet ongevaarlijke hoornaar). Polistes onderscheidt zich vooral ook van Vespa door de veel kleiner en eenvoudiger nesten. Die zitten aan een steeltje dat vastgemaakt wordt aan stenen of planten. Wie wel eens een wespennest gezien heeft weet dat de bouwstof veel van papier wegheeft. De wespen fabriceren hun kolonies dan ook door hout fijn te kauwen en dat te vermengen met speeksel en verkrijgen zo inderdaad een produkt dat niet veel van grauw papier afwijkt. Bij Vespa worden de in raten met cellen verdeelde nesten omsloten door min of meer bolvormige omhulsels en zijn daardoor beveiligd tegen weersinvloeden en indringers. De nestjes van de veldwesp laten de cellen echter aan de buitenkant open en bloot zien. Vooral bepaalde kevers maken daar nog wel een misbruik van en roven de cellen leeg. Ook mieren schijnen lastige belagers te kunnen worden, maar de wespen schijnen daar iets op gevonden te hebben: ze voorzien de steel, waaraan het nest hangt van een geurstof die voor de mieren zeer onaangenaam is en hen afschrikt. Waar veel regen valt zoeken de veldwespen beschutte plaatsen, zoals holten in muren en bomen of onder stenen om hun mest te bouwen. Hier in het 's zomers droge Zuiden zie je de nestjes open en bloot hangen, maar wel met de open kant naar beneden, zodat ze inwendig droog blijven bij een mogelijk onweer. Nu hadden we ook vorig jaar al veel van deze wespen bij onze vijver, want zij hebben veel water nodig, niet omdat ze zo dorstig zijn, maar omdat hun nesten niet te droog mogen worden; ze worden dan te bros en vallen gemakkelijk uit elkaar.

wordt vervolgd

Voorzitter:	T. Nijdam, Coornhertstraat 12, 8913 HK Leeuwarden. telefoon 05100–22167
Secretaris-penningmeester:	C. v.d. Schoot Azn., Heerenhage 205, 8446 DE Heerenveen, telefoon 05130–24792.
LEDEN	
H. Nijdam-Smit	Boerhaavelaan 113, 9728LK Groningen, tel. 050–253701.
K. Nijdam	Talmahiem, Kamer 15, 8561 DE Balk, tel. 05140–3033.
W. Wijnia	Angelsloërdijk 225, Statenhoek, 7824 AH Emmen, tel. 05910–22068.
J. de Vries-Draaisma	Joh. Winklerwei 445, 8915 EZ Leeuwarden, tel. 05100–22621.

POSTREKENING	82 67 24
REKENING RABOBANK	gironummer 81 46 57, -65- rekeningnummer 32.64.308, beide ten name van Penningmeester Nijdamstra Stichting te Heerenveen.
FAMILIEBLAD	"DE NIJDAMSTRA–TYNGE". lid/abonnee f. 16,– per jaar. (Vóór 31 maart betalen.) Halfjaarlijks f. 8,– mits betaling plaats vindt vóór 31 januari/juli. Donateurs/leden f. 8,– per jaar. Dezelfde voorwaarden als hierboven vermeld.
REDAKTIE	T. Nijdam, Coornhertstraat 12, 8913 HKLeeuwarden.

BIJ ONBESTELBAARHEID GAARNE RETOUR AAN: Coornhertstraat 12, 8913 HK Leeuwarden. (zo mogelijk opgave van nieuw adres.)